

Zaman Piriyev

**APOKALİPSİS QAÇILMAZDIRMI?
MƏDƏNİYYƏTLƏRARASI TOQQUŞMA:
XİLAS MÜMKÜNDÜRMÜ?**

QANUN NƏŞRİYYATI

Əziz oxucu, əlindəki bu kitabda əsrlərdən bəri davam edən mədəniyyətlərarası toqquşma, İslam və Xristian dünyasının qarşılıqlı mədəni təsirləri, Avropada Renessans dövründən sonra formalaşan fəlsəfi cərəyanlar və onların İslam dünyasına təsirləri, siyasət fəlsəfəsi və digər məsələlər müzakirə edilmişdir. Ritorik olaraq qoyulan suallara cavablar tapmaq üçün oxucu, hər üç səmavi dinin Qiyamət öncəsi savaqlarla bağlı nəzəriyyələrinə yönəldilmiş və bu prosesləri önləməyin mümkün olub-olmamağı onun diqqətinə çatdırılmışdır.

Bu məqsədlə bir çox elmi mənbəyə müraciət edilmiş və müəllif tərəfindən şərh edilmişdir.

Təşəkkür

Əziz oxucum! Bu kitabın ərsəyə gəlməsində öz dəstəyini əsirgəməyən çox dostlarım var. Onlara təşəkkür borcum var. İstəyirəm sən də biləsən ki, bu gün kitab bəşəriyyətə işıq tuta biləcək tək-tük vasitələrdəndir. Bu nəcib işdə öz dəstəyini verən əziz dostum, tanınmış jurnalist Emin Eminbəyliyə, tarixçi alim, professor İlham Həsənova, Psixologiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Aliyevə, kitabın qapaq dizaynını məsuliyyətlə tamamlayan əziz dostum Mahmud Əliyevə və özünün maddi-mənəvi dəstəyini verən bütün dostlarıma, eləcə də məni bu iş həvəsləndirən həyat yoldaşıma dərindən təşəkkür edirəm.

Əziz oxucum! Bu kitabı hazırlayarkən bir çox mənbəyə mü raciət etdim. Xeyli kitab oxudum. Bir şeyi dəqiqləşdirdim ki, əgər intellektual cəmiyyət istəyiriksə, insanlara kitabı sevdirmək lazımdır. Sən bu kitabı oxuyacaqsansa, sənə öncədən təşəkkür edirəm. Müasir dünyamızın belə qarışıq vaxtında kitab oxuyan adamlar, işığa doğru mətin addımlarla yeriyən əsl fədakarlardır. Sənə bu yolda uğurlar arzulayıram.

Mündəricat

<i>AMEA Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, professor İlham Həsənovun kitab haqqında rəyi (İlham Həsənov)</i>	7
<i>Qaranlıqdakı işıq (Emin Eminbəyli)</i>	9
Ön söz	11
İnsanın ilk sualı “Niyə”	18
Varlıq fəlsəfəsi barədə	24
Azad təfəkkür necə formalaşmalıdır	36
Millətləşmə prosesində ideologiyaların rolu və qarşıya çıxan problemlər	52
Nihilizm nədir?	63
Fatalizm nədir?	72
Avropa fəlsəfəsinin Kant dövrü	83
Makiavelli – Dövlət üçün hər şey!	94
Jozef Fuşe – Hakimiyyət üçün hər şey!	98
İslam siyasət fəlsəfəsi – fəzilətli dövlət sistemi	
Ədalət üçün hər şey	114
İslam siyasət fəlsəfəsi haqda danışarkən	
İbn Rüşdün adını çəkməmək mümkün deyil	126
İbn Xəldunun dövlət nəzəriyyəsi	136
İslam və müasir dünya reallıqları	140
Sivilizasiyalar arasında münasibətlər	148
Mədəniyyətlər arasında konfrantasiya qaçılmazdır mı?	164
Tanrı inancının mənşəyi	167
Əxlaqi dəyərlər universaldır mı?	177
Fərd, əxlaqi davranışlarında azaddır mı?	179
İslami fikir və siyasət tarixi	185
Son bölüm	213

**AMEA Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına
Tarix İnstitutunun aparıcı elmi işçisi,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru, professor
İlham Həsənovun kitab haqqında**

RƏYİ

Bu əsər bəşər cəmiyyətinin keçdiyi tarixi yolun elmi-fəlsəfi tərəfləri, Tanrı inancı, dinlər və onların mənşəyi, tarix boyunca sivilizasiyalar arasında baş verən konfrantasiyalar, mədəniyyətlərin yaranması, inkişafı və mümkün qarşıdurmalar, nəhayət, bütün dini mətnlərdə gələcəyə dair xəbər verilən Qiyamət öncəsi hadisələr – apokalipsis haqqında, onun bəşəriyyətin sonu olması və bunu ən azından gecikdirə bilməyin mümkün vasitələri haqqında sanballı elmi-kütləvi əsərdir. Müəllif əsər boyunca bir çox elmi mənbəyə müraciət etmiş, elmi əmanətə hörmət göstərərək, sitatları bacardığı qədər olduğu kimi verməyə çalışmışdır. Bu çox doğru və elmilik baxımından ədalətli yanaşmadır. Əsərdə xüsusən, diqqət çəkən məqam, müəllifin güclü mütaliə qabiliyyətinin olması, obyektivlik naminə cəsarətli şəkildə mühakimə edə bilməsi, eləcə də tarixin səbəb-nəticə əlaqələrinə fəlsəfi nöqtəyi-nəzərdən yanaşib, bunu oxucunun düşüncəyə çıxara bilməsi üçün oxunaqlı bir hala gətirə bilməsidir. Əsərin dilinin sadəliyi ilə yanaşı, bəzi fəlsəfi terminlərin və mövzu ilə əlaqədar olaraq əsərlər yaratmış elm adamları haqqında “Qeydlər” bölməsində geniş məlumat verməsi, intellektual oxucu kütləsinin formalaşması üçün mükəmməl vəsaitdir.

Azərbaycanda bu mövzuda elmi-kütləvi nəşrlərin azlığı, bəzən isə xarici müəlliflərin əsərlərinin dilimizə tərcümə olunduğunu nəzərə alaraq, bu cür bir əsərin elmi ictimaiyyətdə əks-səda doğuracağına əminliyimi ifadə edirəm. Bu əsərin nəşr olunmasını tövsiyə edir, dünyanın və regionumuzun qarışıq vaxtında bu cür maarifləndirici mövzunu cəmiyyətimiz üçün əhəmiyyətli dərəcədə məqsədəuyğun hesab edirəm.

İlham Həsənov

*AMEA Tarix İnstitutunun aparıcı elmi işçisi,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru, professor*

Qaranlıqdakı işıq

“Tövrat”dan başlamış “Quran”a qədərki bütün səmavi kitablar insanları elmə çağırır.

Quldarlıqdan başlamış bugünkü demokratik cəmiyyətlərə qədər elm yüksək dəyərləndirilib.

Amma.

Amma.

Bəşəriyyətin mağara dövründən başlamış ən yeni tarix adlandırılan bu gününə qədər daha çox zülm, işgəncə, ağrıdan da ağır cəza... elm adamlarına edilib.

Sokratdan üzü bəri, ta Heydər Hüseynova qədər.

Dövlətimizin elmi və elm adamlarını bunca urvatdan saldıdığı bir zamanda Zaman adlı gənc qardaşımızın belə bir kitab yazması məni təəccübləndirdi və sevindirdi.

Təhsilimizin yaman günə salındığı, elmimizin qroteskləşdirildiyi, alimlərimizin maddi vəziyyətinin Homerin İrinin səviyyəsinə endirildiyi bir vaxtda bir gəncin belə bir əsər ortaya qoyması təəccübləndiricidən və sevindiricidən də bir az o yanadır.

Çünki təhsil ocaqlarımız təhsilləndirmir.

Elm ocaqlarımız elmləndirmir.

Xalq alimini dəyərləndirmir.

Tunelin o biri başında nəinki işıltı görsənmiş, əksinə, qaranlıqdan zil qaranlığa çevrilir. Qatılaşa bildikcə qatılaşır.

Belə çıxır ki, gənclərimiz özləri öz üzərlərində işləyir. Benjamin Franklin kimi, Faradey kimi, Siolkovski kimi, Nikola Tesla kimi, İzrail Gelfand kimi...

Kitab haqda ona görə söz demək istəmirəm ki, o mənim təfəkkürümün fəvqündədir.

Bu sözü sözsüz ki, alimlər deyəcək.

Amma oxumağı məsləhət görürəm.

Çünki orada həm öyrənməli şey çoxdur, həm də həcmi böyüməsi xətrinə əlavə qatqı yoxdur.

Mənim üçün bu kitab həm də ona görə dəyərlidir ki, qarqaranlıq tunelin o biri başında gözümə iynənin ucu qədər də olsa, işıq dəydi.

Şübhəm yoxdur ki, yaxınlaşdıqca bu işıq həm böyüyəcək, həm də gurlaşacaq. Işıqlı adamlar qaranlıqda daha aydın göründüyü kimi zaman keçdikcə millətin içində işıqlı Zamanların sayı da artacaq.

Tərif ancaq Yaradana məxsus olduğundan kitab və müəllifi haqda bacardığımı qədər tərifdən qaçdım.

Millətə belə ağıllı və qeyrətli gənclər Bəxş Edənə göydəki ulduzların sayından da artıq həmd və sənalar olsun.

Hörmət hissi ilə,

Emin Eminbəyli